

לימוד תורה לנשים

א. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף כ עמוד א

אם יש לה זכות, היתה תולה לה. יש זכות תולה שנה אחת, יש זכות תולה שתי שנים, יש זכות תולה שלש שנים. מכאן אומר בן עזאי: **חייב אדם ללמד את בתו תורה, שאם תשטה, תדע שהזכות תולה לה.** רבי אליעזר אומר: כל המלמד את בתו תורה, כאלו מלמדה תפלות. {השווא ודברי ההבל" (רמב"ם) / "לשון תשמיש" (תוספות) / "אין שכלה מספיק להבנה הראויה והיא סבורה שהשיגה ומקשקשת כפעמון להראות את חכמתה לכל" (מאיר)}.

ב. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ל עמוד א

תניא: "ולמדתם אותם את בניכם" - אין לי אלא בניכם, בני בניכם מניין? ת"ל: "והודעתם לבניך ולבני בניך"; א"כ, מה ת"ל בניכם? בניכם - ולא בנותיכם.

ג. תלמוד ירושלמי מסכת סוטה פרק ג הלכה ד

מטרונה שאלה את רבי לעזר, מפני מה חט {חטא} אחת במעשה העגל והן מתים בה שלש מיתות {בסיף, ובמגפה, ובמים}? אמר לה, אין חקמתה של אשה אלא בפילכה, דכתיב: "וכל אשה חכמת לב בידיה טוה". אמר לו הורקנוס בנו: בשביל שלא להשיבה דבר אחד מן התורה אבדת ממני שלש מאות כור מעשר בכל שנה {שהיה כהן ואותה מטרוניתא הייתה נותנת לו, ועשוי נתנה לכהן אחר} אמר ליה: **ישרפו דברי תורה ואל ימסרו לנשים.**

ד. רמב"ם - הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה יג

אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש, מפני שלא נצטוו. וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה אלא פחות ממנו, ואף על פי שיש לה שכר צוו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה, מפני שרוב הנשים אין דעתם מכוונת להתלמד אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן. אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאילו למדה תפלות. במה דברים אמורים בתורה **שבעל פה**, אבל תורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחלה ואם למדה אינו כמלמדה תפלות.

ה. ספר חסידים - סימן שיג

חייב אדם ללמוד לבנותיו המצות, כגון פסקי הלכות, ומה שאמרו שהמלמד לאשה תורה כאלו מלמדה תפלות, זהו **עומק תלמוד וטעמי המצות וסודי התורה**, אותן אין מלמדין לאשה ולקטן. אבל הלכות מצות **ילמד לה**, שאם לא תדע הלכות שבת איך תשמור שבת?! וכן כל מצות כדי לעשות להזהר במצות.

ו. מעיין גנים - ר' שמואל אקוולטי (אטליה 1500 לספ"ה)

"כל המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות" אולי נאמר כשהאב מלמדה בקטנותה **שגם במעלליה תתנכר** אם זך ואם ישר פעלה... אמנם הנשים אשר נדב לבן אותנה לקרבה אל המלאכה מלאכת ה' **מצד בחירתן בטוב במה שהוא טוב, הן הנה תעלינה בהר ה' תשכונה במקום קדשו כי נשי מופת הנה, ועל חכמי דורן לאדרן להדרן לסדרן לחזק ידיהן לאמץ זרעותיהן וכו', עשי והצליחי ומן השמים יסייעוך.**

ז. שולחן ערוך - יורה דעה סימן רמו סעיף ו

אשה שלמדה תורה יש לה שכר, אבל לא כשכר האיש, מפני שאינה מצווה ועושה. ואף על פי שיש לה שכר, צוו חז"ל שלא ילמד אדם את בתו תורה, מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונת להתלמד, ומוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן... בד"א בתורה שבע"פ; אבל תורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחלה, ואם מלמדה אינו כמלמדה תפלות (רמב"ם וסמ"ג ולא כמקצת ספרי הטור).

הגה: ומ"מ חייבת האשה ללמוד דינים השייכים לאשה (אגור בשם סמ"ג). ואשה אינה חייבת ללמד את בנה תורה, ומ"מ אם עוזרת לבנה או לבעלה שיעסקו בתורה, חולקת שכר בהדייהו.

ח. פרישה (ר' יהושע פלק) - יו"ד סי' רמו ס"ק טו

אבל אם למדה לעצמה, אנו רואין שיצאה מהרוב, ולכך כתב לעיל שיש לה שכר.

ט. טורי זהב - סימן רמו ס"ק ד

דרך התחכמות והבנה **אסרו לכתחלה**. וזה מובן בלשון התלמוד אנשים ללמוד והנשים לשמוע דהיינו שהנשים לא ישימו לב רק בפשוטי הדברים לשמוע אותן אבל לא בחלק הלימוד.

י. רש"ד הירש - תפילת ישראל

נשים אינן חייבות להיות למדניות, להיות בקיאות במדרשי הלכה, כי בזה יעסקו בעיקר האנשים. אולם **הבנת המקרא ואותה ידיעה הדרושה ליראת ה' המביאה לשמירת מצוות קפדנית ולקיומיהן השלם**, היא שייכת לעיצוב הרוח והלב של בנותינו, בדיוק כמו של הבנים.

יא. רש"ד הירש - דברים י"א, י"ט

האב פטור רק מן החובה להקנות לבתו **למדנות של תורה**, כי התפקיד לקנות ולמסור את מדע התורה מוטל על האיש היהודי. אולם אותה הבנה של ספרות היהדות ואותה ידיעה של המצוות,

הדרושה כדי לקיים את "ויראו את - ה' אלהיכם ושמרו לעשות את - כל - דברי התורה הזאת" - **אותה יש להקנות לבנותינו לא פחות מאשר לבנינו**... וכן נהגו בישראל מאז ומתמיד, ועדות לכך היא ספרות שלמה באידיש שנכתבה בעיקר לצורך הנשים כדי לאפשר להן את הבנת המקרא והתפילות ולהקנות להן ידיעה עממית של ההלכה ושל תורת המוסר של החכמים.

יב. חפץ חיים - לקוטי הלכות - סוטה עמ' 21-22

נראה דכל זה דווקא בזמנים שלפנינו, שכל אחד היה דר במקום אבותיו, וקבלת האבות היה חזק מאוד אצל כל אחד ואחד, להתנהג בדרך שדרכו אבותיו...

אבל כעת בעוונותינו הרבים, שקבלת האבות נתרופף מאוד מאוד, וגם מצוי שאינו דר במקום אבותיו כלל, ובפרט אותן שמרגילין עצמן ללמוד כתב ולשון העמים, בוודאי מצווה רבה ללמד חומש וגם נביאים וכתובים ומוסרי חז"ל, כגון מסכת אבות וספר מנורת המאור וכדומה, כדי שיתאמת אצלם ענין אמונתנו הקדושה; דאי לאו הכי עלול שיסורו לגמרי מדרך ד', ויעברו על כל יסודי הדת ח"ו.

יג. שו"ת מאזנים למשפט - לר' זלמן סורצקין, מב

לא כימים הראשונים הימים האחרונים... לא רק שמותר ללמד תורה ויראת שמים לבנות בדורנו זה. אלא חיוב גמור יש בזה, ומצוה רבה לייסד בתי ספר לבנות ולהשריש אמונה טהורה בלבן וידיעת התורה והמצוות.

על התורה שבכתב אין שום פקפוק דמותר ללמדן בדור תהפוכות זה שהאמונה אבדה מרוב בני אדם, ואפי' בתורה בשבע"פ מותרת ללמוד המסקנא האחרונה בלא קושיות ופירוקים. וההיפך מזה בזמנינו, כל מי שאינו מלמד את בתו דעת ד' ותוכן יהודי מקורי שישמשו כתרסיס בפני השפעת הרחוב, הרי הוא מלמדה ממילא את אותה התיפלות הממלאה עתה את חיי הרחוב.

יד. שו"ת אגרות משה - יו"ד ג סימן פז

הנה בדבר שנמצאו בתי ספר לילדות ולנערות שנקראו בשם בית יעקב וכדומה... על כל פנים משניות שהוא תורה שבע"פ צוו חכמים שלא ילמדום, והוא כאילו למדום תפלות, ולכן צריך למונעם מזה, ורק פרקי אבות משום שהוא ענייני מוסר והנהגות טובות יש ללמדם בהסבר לעוררן לאהבת תורה ולמדות טובות, אבל לא שאר המסכתות.

טו. שו"ת מקווה מים - לר' משה מלכה - רב פ"ת

בימינו אלה שהנשים לוקחות חלק גדול באורחות חיים חודרות אל מעמקי החוכמות החיצוניות וממלאות את ספסלי

האוניברסיטאות מנהלות משרדים ובעלות עסקים יש להן יד ושם בהנהגת המדינה ועניני הפוליטיקא והן מחכימות יותר ומתפתחות יותר מהגברים (ראה נדה מה ב) בודאי יודה גם ר' אליעזר שאין שום איסור גם ללמדה תושבע"פ, בכדי שתדע להזהר ולשמור את כל חוקי התורה הקשורים בכל הליכותיה ובעבודתה, ולא זו בלבד אלא שהחובה עלינו להלעיטה כל מה שאפשר...

והמציאות הוכיחה את זה שכל אשה שלמדה תורה ודינים בבית ספר דתי היא זהירה וזריזה בחינוך בניה לדת והיהדות והיא מדריכה את הבעל בדרך ישרה שומרת על טהרת משפחה השולחן והמטבח. והאם מפני החשש של ספק ספיקא שמא תוציא דברי תורה לדברי הבאי נותר על כל הטובות הללו?

טז. עשה לך רב - לר' חיים דוד הלוי - ח"ב סי' נב

נראה שבזמנים הראשונים, כאשר הייתה האשה עקרת בית גרידא, והבנות לא למדו כל עיקר, היה קיים חשש שלימוד התורה, שכולה חכמה... תגרום אולי נזק לאותן נשים שהיו מרוחקות מכל חכמה אחרת... אבל בזמננו, שלומדות לימודים כלליים בכל הרצינות הראויה, למה יגרעו דברי תורה?

יז. שו"ת דברי יציב - חלק יורה דעה סימן קמ

... עיקר דברי שאין לשנות ולחדש ממה שנפסק בשו"ע באין חולק שאסור ללמד תורה שבע"פ וכמלמדה תיפלות, ולהרמב"ם ושו"ע אף שבכתב אסור לכתחלה. ומכ"ש שיש לצעוק ככרוכיא על לימוד בנות ישראל חקירת פילוסופיא או ספרי קבלה, ומכ"ש בזמן נדתן וזיבתן, ומכ"ש שנערים מורים ילמדון. וזה ברור לאמיתה של תורה וכל הרוחות שבעולם לא יזיזו האמת ממקומה. ומהראוי לגדולי ישראל לטכס עצה ודעת תורה לחנך בנות ישראל ברוח התורה ומסורת אבות.

יח. הרב אהרון ליכטנשטיין - חינוך הבת תש"מ

לדעתי רצוי וצריך, לא רק אפשר, לתת חינוך אינטנסיבי לבנות גם ממקורות תושבע"פ; בין אם משום הטענה שנשים עוסקות בכל המקצועות, מדוע יגרע חלקן דווקא לגבי תורה, ובין אם משום דברי ה'חפץ חיים' (בהווסד 'בית יעקב')...

הבנות כיום מקבלות חינוך כללי רחב, ורבות מגיעות לאוניברסיטה... כך שהידע וערכי התורה נחוצים לבת...

יש להגביר את הלימוד לבנות, כמותית ואיכותית, תוך כדי הוראת כל תחומי התורה...

אין לי שום התנגדות ללמד בנות גמרא... צריך אפילו למסד את זה כחלק אינטגרלי של למידה בביה"ס, שיעור ממשי. כך אני מלמד את בתי וכך חונכה אשתי. וזו נראית לי הדרך המומלצת לציבור הבנות בדורנו.